

9180 Boscos de vessants, despreniments o barrancs del <i>Tilio-Acerion</i> *	9.1
41.4B Boscos mixtos amb <i>Tilia platyphyllos</i> del Sistema Ibèric, junt amb aurons (<i>Acer</i> spp.), moixeres (<i>Sorbus aria</i> , <i>S. torminalis</i>), <i>Ulmus glabra</i> , <i>Corylus avellana</i>	9.3
9430 Boscos montans i subalpins de <i>Pinus uncinata</i> (en substrats d'algeps o calcaris)*	9.5
9560 Boscos endèmics de <i>Juniperus</i> spp.*	9.7
42.A21 Savinars turífers (<i>Juniperus thurifera</i>) supramediterranis del Sistema Ibèric	9.9
42.A2C Savinars turífers (<i>Juniperus thurifera</i>) mesomediterranis de les valls i peu de monts del Sistema Ibèric meridional	9.11
42.A93 Ginebredes arbòries ibèriques dominades per <i>Juniperus oxycedrus</i> ssp. <i>badia</i>	9.13
42.AA Savinars negrals arboris (formacions excepcionals de <i>Juniperus phoenicea</i> de port arbori)	9.15
9580 Boscos mediterranis de <i>Taxus baccata</i> *	9.17
42.A751 Teixedes d'òptim ibèric nord-oriental, amb grèvol (<i>Ilex aquifolium</i>) o til·ler (<i>Tilia platyphyllos</i>)	9.19
42.A752 Teixedes setabenques amb auró (<i>Acer granatense</i>) i freixe de flor (<i>Fraxinus ornus</i>)	9.21

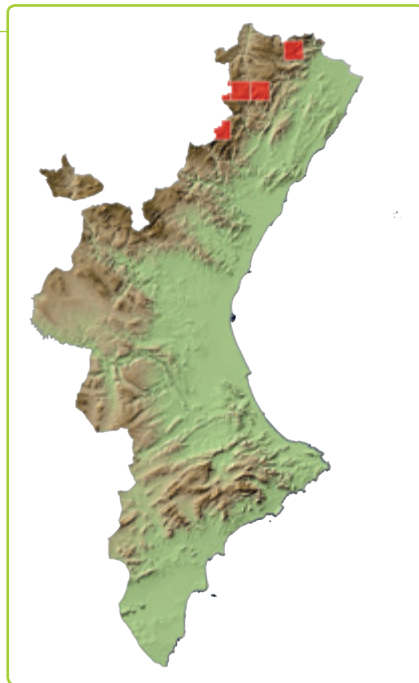
Bosc de vessants, despreniments o barrancs del *Tilio-Acerion**

9180

Bosc caducifolis mixtos, d'òptim eurosiberià, propis de llocs abruptes i ombrívols, presents sobretot en barrancs i peu de penya-segats. Arriben de forma relictal al Sistema Ibèric meridional.

Descripció de l'hàbitat (HIC)

Bosc mixtos amb dominància d'espècies arbòries caducifòlies d'òptim eurosiberià, entre les quals destaquen el til·ler (*Tilia platyphyllos*), l'oma (*Ulmus glabra*), l'avellaner (*Corylus avellana*), diverses espècies de servers o moixeres (*Sorbus ària*, *S. torminalis*) i aurons (*Acer granatense*, *A. monspessulanum* i *A. campestre*, majoritàriament). Ocupen vessants d'ombria, ben sovint al peu de penya-segats i fons de barranc, en situacions topogràfiques que afavoreixen l'augment de la humitat i la reducció de la insolació. La seua composició pot variar localment, en funció de les distintes espècies que apareguen o dominen en l'estrat arbori, però el seu aspecte fisionòmic, les plantes associades al seu sotabosc i els seus requeriments ecològics mantenen una gran constància.



Distribució a la Comunitat Valenciana

La seua presència es restringeix a l'interior muntanyós de la província de Castelló, especialment en la porció septentrional (Tinença de Benifassà, Alt Maestrat, Penyaçolosa i els Ports).

Algunes de les seues millors representacions són el Barranc dels Avellaners, a la Tinença de Benifassà, o la Penya de l'Avellaner, a Vilafranca.

Interpretació de l'hàbitat

Es tracta d'un hàbitat de caràcter relíctic a la Comunitat Valenciana, que apareix molt dispers i, en general, empobrit florísticament, i s'associa a altres formacions forestals com ara rouredes i pinedes de muntanya, en el si de la qual forma vorades o xicotets rodals. Les seues faciacions més freqüents corresponen a telledes, generalment acompanyades per avellaners. De forma puntual, hi ha també formacions dominades per oma o avellaner.

Junt amb les espècies arbòries indicades, l'hàbitat està caracteritzat per la seua situació topogràfica, les condicions ambientals d'humitat i ombria associades, i la presència d'un estrat herbaci ric en espècies d'òptim eurosiberià com ara *Primula veris*, *Campanula trachelium*, *Dryopteris filix-mas*, *Viola riviniana* o *Stellaria holostea*, entre altres. En este sentit, la presència d'exemplars més o menys aïllats o dispersos de les espècies arbòries característiques (til·lers, omes, etc.), en entorns que no reuniten la resta de condicions florístiques i ambientals, no ha de considerar-se com una representació de l'hàbitat

Tipus LPEHT relacionats

41.4 Bosc mixtos de vessants i barrancs

41.4B Bosc mixtos amb *Tilia platyphyllos* del Sistema Ibèric, junt amb aurons (*Acer* spp.), moixeres (*Sorbus aria*, *S. torminalis*), *Ulmus glabra*, *Corylus avellana*.

Annex. Correspondència amb altres tipologies d'hàbitats

EUNIS

G1.A4 Ravine and slope woodland.

G1.A4B.ES Bosc mixtos amb *Tilia platyphyllos* del Sistema Ibèric, junt amb aurons (*Acer* spp.), moixeres (*Sorbus aria*, *S. torminalis*), *Ulmus glabra*, *Corylus avellana*.

PAL. CLASS.

41.4 Mixed ravine and slope forest.

41.4B.ES Bosc mixtos amb *Tilia platyphyllos* del Sistema Ibèric, junt amb aurons (*Acer* spp.), moixeres (*Sorbus aria*, *S. torminalis*), *Ulmus glabra*, *Corylus avellana*.



Barranc dels Avellaners, Coratxà (Castelló)

C. Fabregat



Tilia platyphyllos

C. Fabregat

Caracterització fisionòmica i ecològica

Bosc relictes d'òptim eurosiberià caracteritzats per la freqüent presència de til·lers (*Tilia platyphyllos*), habitualment acompanyats per altres arbres caducifolis com ara l'oma (*Ulmus glabra*), l'avellaner (*Corylus avellana*), diverses espècies de servers o moixeres (*Sorbus aria*, *S. torminalis*) i aurons (*Acer granatense*, *A. monspessulanum* i *A. campestre*, majoritàriament). La composició i el percentatge de cobertura de les distintes espècies pot variar localment, però la fàcies més característica és la dominada pels til·lers, i són les tel·ledes el tipus més freqüent d'este hàbitat en el nostre territori.

Es presenten en ombries, barrancs i peus de penya-segats, en els ambients més humits i frescos de les muntanyes supramediterrànies del nord del territori valencià, típicament en bioclima submediterrani.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Tilia platyphyllos</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Ulmus glabra</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Acer granatense</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Acer campestre</i>
Sector Valenciano-Tarraconense	<i>Corylus avellana</i>
Província MEDITERRÀNIA IBÈRICA CENTRAL	<i>Sorbus aria</i>
Subprovíncia OROIBÈRICA	<i>Sorbus torminalis</i>
Sector Iberico-Maestratenc	<i>Populus tremula</i>
	<i>Ilex aquifolium</i>

Estat de conservació, amenaces i gestió

La major part d'estes formacions creixen en llocs aïllats i de difícil accés, per la qual cosa rares vegades es veuen afectades per l'acció directa de l'home i, fins i tot, poden quedar a resguard de l'efecte dels incendis forestals. No obstant això, estos enclavaments han estat tradicionalment exposats a sobrepasturatge per bestiar boví, la qual cosa provoca una forta erosió del sòl que afecta els estrats inferiors de vegetació i dificulta la regeneració. Junt amb açò, els efectes previsibles del canvi climàtic és una altra de les amenaces que més pot influir en la conservació d'estos boscos, molt dependents de la humitat ambiental.

En l'actualitat, bona part d'estos hàbitats estan inclosos en tres llocs d'interés comunitari (LIC): Tinença de Benifassà-Turmell-Vallivana, l'Alt Maestrat i Penyagolosa. Per a la restauració i millora d'este hàbitat en el nostre territori es va dur a terme un projecte finançat amb fons europeus, a través del programa LIFE+, i coordinat pel Centre per a la Investigació i l'Experimentació Forestal (CIEF).

Unitats fitosociològiques relacionades

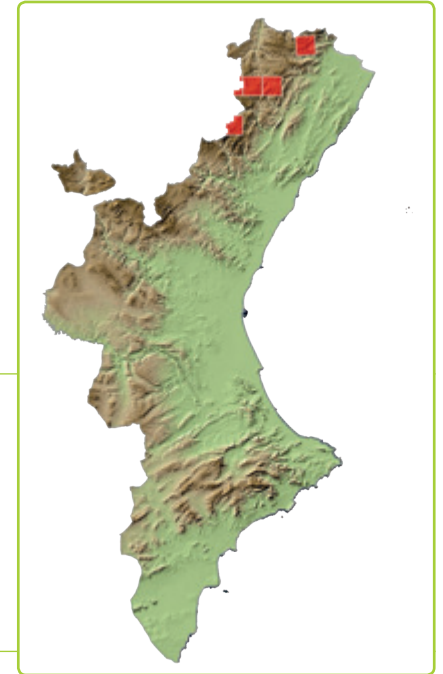
76.2 *Tilio-Acerion* Klika 1955.

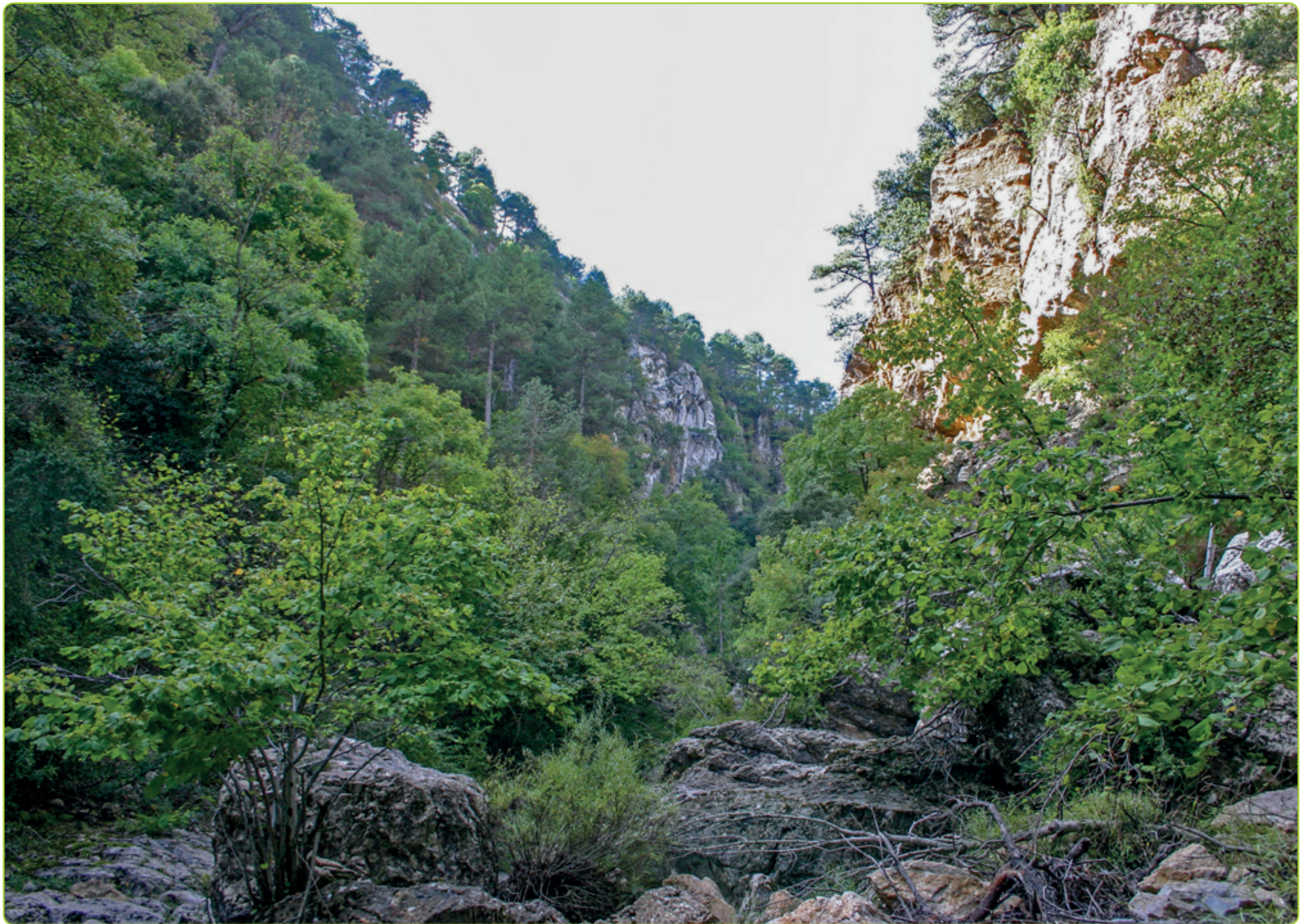
s.c. *Ononido aragonensis-Tilietum platyphylli* (Pitarch 2002) Pitarch, M.B. Crespo & Laguna in M.B. Crespo, Pitarch & Laguna 2008.

Distribució a la Comunitat Valenciana

La seua presència es restringeix a l'interior muntanyós de la província de Castelló, especialment en la porció septentrional (Tinença de Benifassà, Alt Maestrat, Penyagolosa i els Ports).

Algunes de les millors representacions són el Barranc dels Avellaners, a la Tinença de Benifassà, o la Penya de l'Avellaner, a Vilafranca.





Barranc dels Avellaners, Coratxà (Castelló)

Boscoss montans i subalpins de *Pinus uncinata* (en substrats d'algeps o calcaris)*

9430

Boscoss aciculifolis d'alta muntanya dominats pel pi negre (*Pinus uncinata*), presents de forma relictiva en el Sistema Ibèric meridional sobre substrats calcaris.

Descripció de l'hàbitat (HIC)

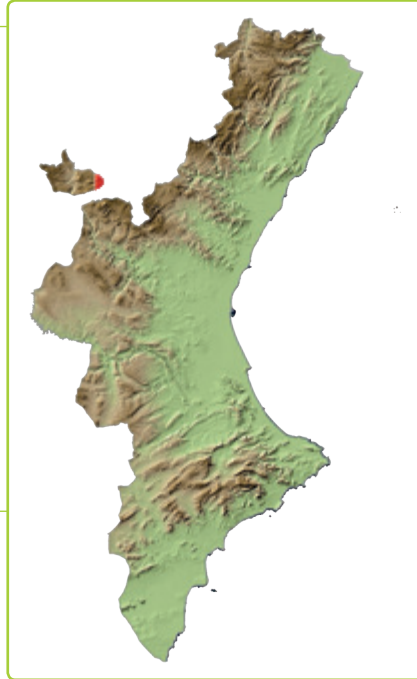
Pinedes dominades pel pi negre (*Pinus uncinata*), característics de les altes muntanyes del sud-oest d'Europa, on pot formar masses mixtes amb el pi roig (*P. sylvestris*) i l'abet (*Abies alba*). En el Sistema Ibèric, hi ha poblacions relictives que tenen el límit de la seua àrea en els alts de la Serra de Gúdar (Terol). Ací els rodals de pi negre estan en el si de masses forestals de pi roig, per la qual cosa sovint es localitza en este entorn l'híbrid entre ambdós espècies (*P. x rhaetica*).

Distribució a la Comunitat Valenciana

Es restringix puntualment a l'entorn del Cerro Calderón, a la Puebla de San Miguel (Racó d'Ademús), on s'han localitzat exemplars de *Pinus x rhaetica* formant rodals en el si de formacions oromediterrànies de *P. sylvestris*.

Interpretació de l'hàbitat

La presència de *P. x rhaetica* en localitats més meridionals s'interpreta com a testimoni d'una àrea més àmplia d'este hàbitat a la Península Ibèrica en èpoques glacials, per la qual cosa adquirir un gran valor biogeogràfic. En este sentit, el Decret 70/2009 interpreta la presència de *P. x rhaetica* com una fàcies relictiva extrema d'este hàbitat en el nostre territori.



Tipus LPEHT relacionats

42.426 Pinedes de pi negre (*Pinus uncinata*) del Sistema Ibèric.

42.4262 Pinedes de pi negre (*Pinus uncinata*) del Sistema Ibèric meridional, sobre substrats calcaris.

42.5A2 Pinedes de *Pinus sylvestris* calcícoles, (supra)oromediterrànies, amb savina de muntanya (*Juniperus sabina*).

42.5A21 Pinedes de *Pinus sylvestris* amb sotabosc de *Juniperus sabina*, del Sistema Ibèric.

Annex. Correspondència amb altres tipologies d'hàbitats

EUNIS

G3.326 Mountain pine forests of the Iberian Range.

G3.3262 Gudar mountain pine forests.

G3.4A2 Savin Scots pine forests.

G3.4A21 Iberian-Range calcicolous Scots pine forests.

PAL. CLASS.

42.426 Mountain pine forests of the Iberian Range.

42.4262 Gudar mountain pine forests.

42.5A2 Savin Scots pine forests.

42.5A21 Iberian-Range calcicolous Scots pine forests.



Serra de Gúdar (Terol)

C. Fabregat



Pinus uncinata

C. Fabregat

9560

Bosc endèmic de *Juniperus* spp.*

Bosc i altres formacions dominades per espècies de *Juniperus* de port arbori, que resulten endèmiques de regions incloses, almenys parcialment, en el territori de la Unió Europea.

Descripció de l'hàbitat (HIC)

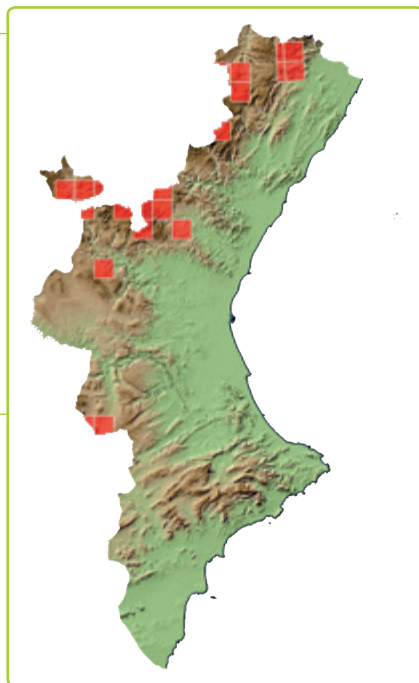
Formacions forestals dominades per diverses espècies de *Juniperus* que poden tindre port arbori. A la Península Ibèrica corresponen majoritàriament a boscos de savina turífera (*J. thurifera*) i, amb menor freqüència, a bosquets de *J. oxycedrus* ssp. *badia*. Excepcionalment, poden incloure's en este hàbitat les escasses formacions arbòries de savina negral (*J. phoenicea*).

Distribució a la Comunitat Valenciana

Les formacions arbòries de *Juniperus* es distribueixen de forma dispersa per bona part de les àrees interiors del centre i nord de la Comunitat Valenciana. Les seues millors representacions, els boscos de savina turífera, són especialment abundants al Racó d'Ademuz i a la Serra del Toro. Ha de destacar-se, en este sentit, el LIC Sabinar de Alpuente, espai que alberga una excel·lent representació d'este hàbitat.

Interpretació de l'hàbitat

La savina turífera és una espècie que arriba habitualment al port arbori i, per tant, les formacions en què domina corresponen a este hàbitat, encara que els exemplars estiguen en fases arbustives juvenils, que corresponen a les etapes inicials del desenvolupament del bosc. Semblant criteri haurà d'aplicar-se a les formacions amb abundància de *J. oxycedrus* ssp. *badia*, quan quede clarament establida la identitat de la subespècie. Al contrari, el port arbori de bona part dels exemplars és un requisit necessari per a l'atribució excepcional a este hàbitat de les formacions de *J. phoenicea*, que en la major part dels casos corresponen a l'Hàbitat d'Interés Comunitari **5210** Matolls arborescents de *Juniperus*.



En tot cas, i als efectes de l'aplicació del Decret 70/2009, ni els cadequers de *J. oxycedrus* ssp. *badia* ni els bosquets de *J. phoenicea* de port arbori es considerarien inclosos en este hàbitat, ja que en l'annex IV de l'esmentat decret es fa referència explícita a les formacions de savina de muntanya (*Juniperus sabina*) i/o savina turífera (*J. thurifera*). A pesar d'això, s'ha considerat oportú incloure la descripció d'estes formacions en la present fitxa, ja que als efectes de gestió de la Xarxa Natura 2000 sí que considerem les formacions arbòries de *Juniperus* (separades dels matolls arborescents, com en les classificacions EUNIS i Pa-leàrtic) integrades en l'hàbitat **9560*** i, per consegüent, resulten rellevants a estos efectes.

Tipus LPEHT relacionats

42.A2 Savinars turífers (boscos de *Juniperus thurifera*).

42.A21 Savinars turífers (*Juniperus thurifera*) supramediterranis del Sistema Ibèric.

42.A2C Savinars turífers (*Juniperus thurifera*) mesomediterranis de les valls i peu de munts del Sistema Ibèric meridional.

42.A9 Ginebreds arbòries (boscos dominats per *Juniperus oxycedrus*)¹¹.

42.A93 Ginebreds arbòries ibèriques dominades per *Juniperus oxycedrus* ssp. *badia*.

42.AA Savinars negrals arboris (formacions excepcionals de *Juniperus phoenicea* de port arbori)¹¹.

Annex. Correspondència amb altres tipologies d'hàbitats**EUNIS**

G3.92 Spanish juniper (*Juniperus thurifera*) woods.

G3.921 Iberian Spanish juniper forests.

G3.92C.ES Savinars turífers (*Juniperus thurifera*) mesomediterranis de les valls i peu de munts del Sistema Ibèric meridional.

G3.99 *Juniperus oxycedrus* woods.

G3.993.ES Ginebreds arbòries ibèriques dominades per *Juniperus oxycedrus* ssp. *badia*.

G3.9A *Juniperus phoenicea* woods.

PAL. CLASS.

42.A2 Spanish juniper woods.

42.A21 Iberian Spanish juniper forests.

42.A2C.ES Savinars turífers (*Juniperus thurifera*) mesomediterranis de les valls i peu de munts del Sistema Ibèric meridional.

42.A9 Prickly juniper woods.

42.A93.ES Ginebreds arbòries ibèriques dominades per *Juniperus oxycedrus* ssp. *badia*.

42.AA Phoenician and Lycian juniper woods.

¹¹ Formacions incloses en l'**HIC 9560*** però no considerades en l'annex IV del Decret 70/2009.



Portell de Morella (Castelló)

J. Fabado



Alpuente (València)

J. Fabado

Caracterització fisionòmica i ecològica

Boscós dominats per exemplars adults, de port arbori, de savina turífera (*Juniperus thurifera*), acompanyats habitualment pel ginebre de muntanya (*J. communis* ssp. *hemisphaerica*). En les seues formes més típiques són boscós oberts d'aspecte de devesa, la qual cosa respon al caràcter heliòfil de la savina turífera, que constituïx en estos la totalitat de l'estrat arbori. En altres casos, no obstant això, s'incorporen a este bosc carrasques (*Quercus ilex* ssp. *rotundifolia*), roures valencians (*Quercus faginea*) o diverses espècies de pins (*Pinus nigra*, *P. sylvestris*), i dóna lloc a diverses fàcies de l'hàbitat que marquen la transició cap a altres comunitats.

Es presenten típicament en les àrees supramediterrànies més continentals del Sistema Ibèric, i ben sovint ocupen fons de vall o la base dels vessants, on es fa més patent l'efecte d'inversió tèrmica. Com s'ha dit, en estos ambients es produeixen freqüents contactes amb els carrascars supramediterranis continentals i amb pinedes de pi negral, per la qual cosa és freqüent que tant pins com carrasques o roures valencians es mesclen amb les savines. Igualment, en els nivells superiors del supramediterrani, els savinars turífers contacten amb les formacions oromediterrànies de pi roig (*Pinus sylvestris*) i savina de muntanya (*Juniperus sabina*), i apareix en estes zones de transició una fàcies culminícola de savinar turífer enriquida amb estes espècies.

Biogeografia
Regió MEDITERRÀNIA
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL
Província MEDITERRÀNIA IBÈRICA CENTRAL
Subprovíncia OROIBÈRICA
Sector Iberico-Maestratenc

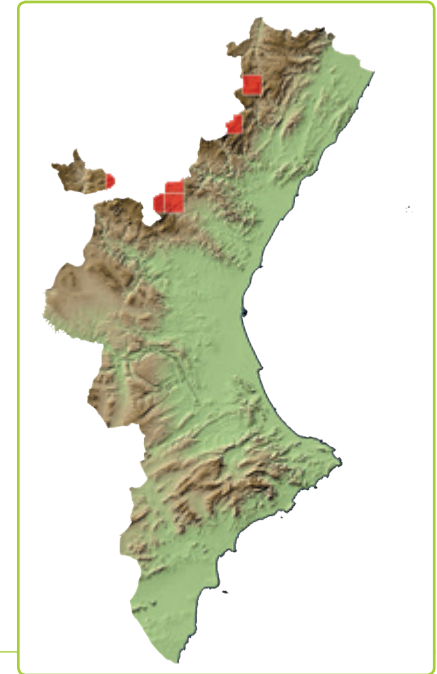
Tàxons característics
<i>Juniperus thurifera</i>
<i>Juniperus communis</i> ssp. <i>hemisphaerica</i>
<i>Berberis hispanica</i> ssp. <i>seroi</i>
<i>Salvia lavandulifolia</i>
<i>Satureja intricata</i> ssp. <i>gracilis</i>
<i>Erinacea anthyllis</i>
<i>Genista pumila</i> ssp. <i>rigidissima</i>
<i>Artemisia assoana</i>

Estat de conservació, amenaces i gestió

Els boscós de savina turífera han sigut talats durant segles per a aprofitar la seua excel·lent fusta. A més, la seua estructura oberta ha afavorit l'aprofitament de les pastures per importants cabanyes ramaderes. També el brancatge de la savina era utilitzat com a farratge per al bestiar. Com a conseqüència d'estos aprofitaments seculars, s'han talat molts exemplars,

especialment els de major port, i s'ha utilitzat una part del seu territori per a l'establiment de cultius, però s'ha mantingut l'hàbitat en àrees extenses, sobretot en zones de muntanya, pel seu interès com a pastures d'estiu per a la transhumància. Açò ha permés la persistència fins a l'actualitat de bones formacions d'este hàbitat en el nostre territori.

La major part dels savinars turífers supramediterranis estan inclosos en llocs d'interès comunitari (LIC) com són la Puebla de San Miguel, l'Alt Palància, el Penyagolosa i l'Alt Maestrat, i algunes de les millors formacions també en microreserves de flora, com "Las Blancas", a la Puebla de San Miguel (València), o "La Periconna", a El Toro (Castelló).



Unitats fitosociològiques relacionades

74.2.1. *Juniperetum hemisphaerico-thuriferae*
Rivas-Martínez 1969.

75.1.13 *Junipero thuriferae-Quercetum rotundifoliae* Rivas-Martínez 1987.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Els savinars turífers supramediterranis es presenten en les altes serres de l'interior septentrional de la Comunitat Valenciana, principalment en l'entorn de la Puebla de San Miguel (el Racó d'Ademús) i la Serra del Toro (l'Alt Palància). De forma més localitzada, apareixen també al Massís de Penyagolosa i al Portell de Morella.



La Puebla de San Miguel (València)

Caracterització fisionòmica i ecològica

Formacions arbòries de savina turífera caracteritzades per la presència d'un sotabosc llenyós on dominen elements d'òptim termomesomediterrani com ara el romer (*Rosmarinus officinalis*) o el coscoll (*Quercus coccifera*). La savina turífera apareix acompanyada pel càdec (*Juniperus oxycedrus*) i la savina negral (*J. phoenicea*), i falta en estos boscos el ginebre de muntanya (*J. communis* ssp. *hemisphaerica*). Ben sovint s'associen als alzinars mesomediterranis i supramediterranis o, per substitució d'estos, a les pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*), en els quals constitueixen rodals o formen masses mixtes.

Es presenten típicament en el peu de mont meridional del Sistema Ibèric, i ocupen els nivells superiors del territori mesomediterrani amb ombroclima sec, i entren en contacte amb els savinars turífers supramediterranis en els nivells inferiors d'este estatge. Este hàbitat representa una variant meridional dels savinars turífers mesomediterranis de la vall de l'Ebre, caracteritzats per una composició florística diferent.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Juniperus thurifera</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Juniperus phoenicea</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Juniperus oxycedrus</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Rosmarinus officinalis</i>
Sector Valenciano-Tarraconense	<i>Quercus coccifera</i>
Província MEDITERRÀNIA IBÈRICA CENTRAL	
Subprovíncia OROIBÈRICA	
Sector Iberico-Maestratenc	
Subprovíncia CASTELLANA	
Sector Manxec	

Estat de conservació, amenaces i gestió

Els savinars turífers mesomediterranis han sigut més castigats que els anteriors per l'activitat humana, al ser el seu territori més apte per al cultiu i el sotabosc menys aprofitable pel bestiar. Per això, apareixen en general més degradats i han patit en major grau la competència amb altres formacions forestals de més ràpid creixement, especialment les pinedes de repoblació. En conseqüència, este hàbitat apareix més fragmentat i, en molts casos, empobrit i reduït a xicotets rodals amb escassos exemplars arboris.

Bona part d'estes formacions estan incloses en llocs d'interés comunitari (LIC) com el mencionat Sabinar de Alpuente, i, en algun cas, també protegides amb la figura de microreserva de flora, com al "Puntal de Navarrete", a Altura (Castelló).

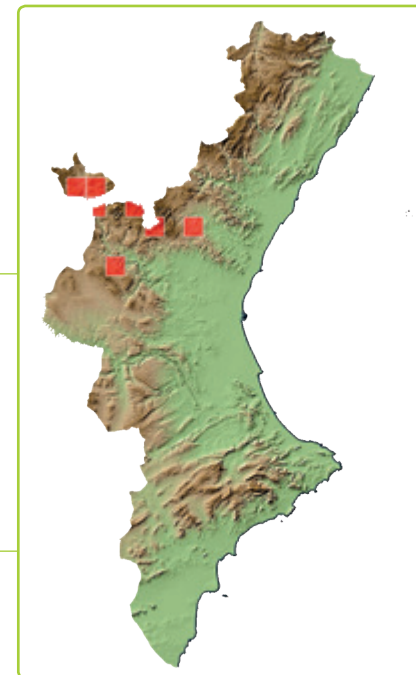
Unitats fitosociològiques relacionades

75.1.12 *Hedero helicis-Quercetum rotundifoliae* Costa, Peris & Stübing 1987 (subas. *quercetosum rotundifoliae*).

75.1.14 *Quercetum rotundifoliae* Br.-Bl. & O. Bolòs in Vives 1956.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Es presenten dispersos per les àrees interiors de la província de València i al sud de la de Castelló, amb major abundància a les comarques dels Serrans i la Plana de Requena-Utiel. El Sabinar de Alpuente és una de les millors representacions d'este hàbitat a la Comunitat Valenciana.





Alpuente (València)

Caracterització fisionòmica i ecològica

Formacions arbòries amb abundància d'exemplars de *Juniperus oxycedrus* ssp. *badia*, generalment associades a alzinars o rouredes. Les formes més pures de l'hàbitat estan formades per rodals més o menys monoespecífics de ginebres arboris, però també poden aparèixer mesclats amb carrasques (*Quercus ilex* ssp. *rotundifolia*) i roures valencians (*Q. faginea*) en boscos mixtos on l'hàbitat es reconeix per l'abundància de ginebres en l'estrat arbori.

Apareixen generalment en les muntanyes supramediterrànies amb una certa continentalitat, encara que poden descendir als nivells superiors del mesomediterrani, en àrees amb ombroclima dominant subhúmit.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Juniperus oxycedrus</i> ssp. <i>badia</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Juniperus communis</i> ssp. <i>communis</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Juniperus phoenicea</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Quercus ilex</i> ssp. <i>rotundifolia</i>
Sector Valenciano-Tarraconense	<i>Quercus faginea</i>
Província MEDITERRÀNIA IBÈRICA CENTRAL	<i>Prunus spinosa</i>
Subprovíncia OROIBÈRICA	<i>Salvia lavandulifolia</i>
Sector Iberico-Maestratenc	

Estat de conservació, amenaces i gestió

L'escassetat d'estes formacions és un indicatiu de la regressió que han patit per l'aprofitament secular d'esta espècie (*Juniperus oxycedrus* s.l.). El ginebre es va utilitzar per a l'extracció d'oli, i els exemplars de port arbori també oferien una bona fusta, quasi incorruptible, que s'utilitzava per a bigues i era apreciada per ebenistes i torners. Hi ha testimonis antics d'haver associat ginebres de fins a 20 metres d'alçària, la qual cosa dóna idea de l'aspecte que van haver de tindre estos boscos.

En l'actualitat, la major part de les formacions de *J. oxycedrus* ssp. *badia* es presenten com a matolls arborescents, perquè corresponen a etapes de regeneració dels antics boscos. Per a la recuperació d'estes formacions resulta fonamental la protecció d'estes masses arbores-

cents i la conservació dels bosquets relictos que encara subsistixen. Estes formacions tenen bones representacions en els LIC Alt Maestrat, Penyagolosa i Tinença de Benifassà, Turmell i Vallivana. També la xarxa de microreserves contribuïx a la seua conservació, com és el cas del "Barranc del Marfullar" i el "Barranc de la Mina", ambdós a Morella.

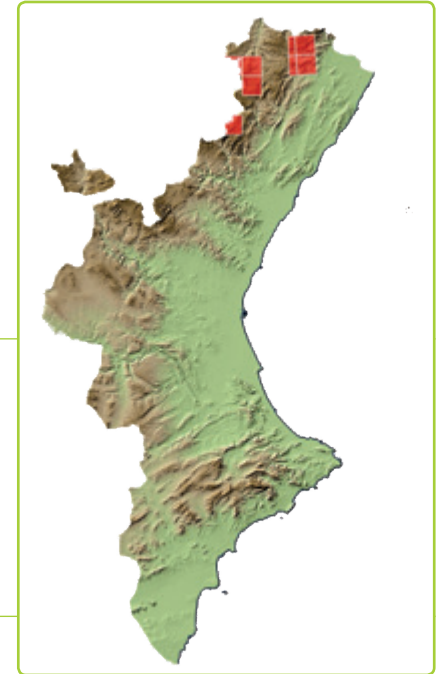
Unitats fitosociològiques relacionades

75.1.12 *Hedero helicis-Quercetum rotundifoliae* Costa, Peris & Stübing 1987 (subas. *quercetosum rotundifoliae*).

75.1.13 *Junipero thuriferae-Quercetum rotundifoliae* Rivas-Martínez 1987.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Les ginebredes arbòries es localitzen, encara que de forma prou escassa, en l'interior muntanyós de la província de Castelló, especialment en la meitat septentrional. Alguns bons exemples d'estos bosquets poden trobar-se a l'entorn de Morella i de Vistabella del Maestrat.



¹² Formacions incloses en l'**HIC 9560*** però no considerades en l'annex IV del Decret 70/2009.



Morella (Castelló)

Caracterització fisionòmica i ecològica

Formacions boscoses dominades per la savina negral, els exemplars adults de la qual poden arribar als 8 metres. Són arbres de copa piramidal, amb el tronc ocult per les branques. L'estrat inferior d'esta comunitat està escassament poblat per diverses gramínies i alguns arbustos elevats, com el coscoll (*Quercus coccifera*) o l'arç negre (*Rhamnus lycioides* ssp. *lycioides*). També es desenvolupen matolls baixos, on destaca la presència d'espècies aromàtiques com el timó (*Thymus vulgaris*) o la cua de gat (*Sideritis tragoriganum*).

Estes formacions arbòries de savina negral es poden trobar en els territoris mesomediterranis, amb bioclims continentals d'ombrotipus sec.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Juniperus phoenicea</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Rhamnus lycioides</i> ssp. <i>lycioides</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Quercus coccifera</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Rosmarinus officinalis</i>
Sector Setabenc	<i>Thymus vulgaris</i>

Estat de conservació, amenaces i gestió

La savina negral ha sigut intensivament aprofitada des de l'antiguitat per la seua fusta i, especialment, com a combustible per a llenyes i carbó. És per això que, a pesar de l'abundància i la freqüència de les seues formacions arbustives (característiques de l'hàbitat d'interés comunitari **5210**), a penes hi ha en l'actualitat en el nostre territori formacions arbòries d'esta espècie.

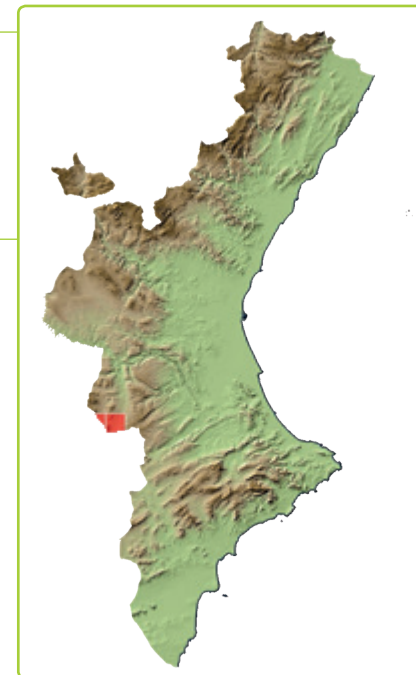
L'exemple més representatiu d'este hàbitat, els savinars negrals arboris d'Ayora, està inclòs en el LIC Sierra del Mugarón.

Unitats fitosociològiques relacionades

75.7.13. *Rhamno lycioidis-Juniperetum phoeniceae* Rivas-Martínez & G. López in G. López 1976.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Estes formacions arbòries singulars de savinar negral estan molt localitzades a la Comunitat Valenciana. Es té constància de la seua existència actual a la Serra del Mugarón, a Ayora (València), i hauran d'estudiar-se formacions semblants a la Serrella i altres serres del nord d'Alacant per si pogueren correspondre a este hàbitat.



¹³ Formacions incloses en l'**HIC 9560*** però no considerades en l'annex IV del Decret 70/2009.



Serra del Muqrón, Ayora (València)

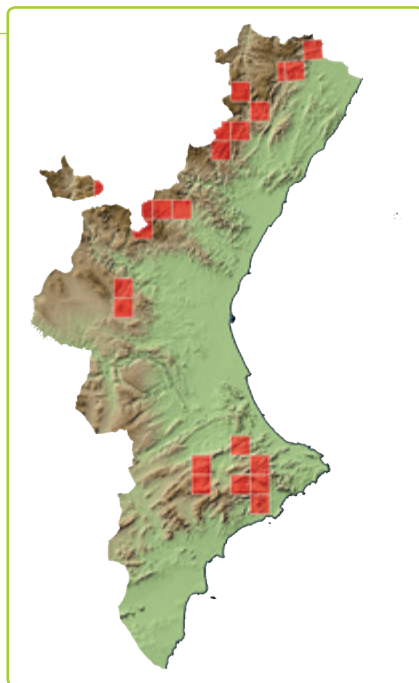
9580

Bosc mediterrani de *Taxus baccata**

Formacions arbòries, generalment mixtes, dominades pel teix (*Taxus baccata*), habitualment subordinades a altres masses forestals o restringides a ambients topogràficament afavorits, de reduïda extensió superficial, en l'àmbit mediterrani.

Descripció de l'hàbitat (HIC)

Bosc mixt caracteritzat per una presència significativa de teixos, associats generalment a pinedes, rouredes o alzinars. Junt amb el teix, formen part d'estes comunitats altres arbres d'òptim eurosiberià com ara el grèvol (*Ilex aquifolium*), el til·ler (*Tilia platyphyllos*), diverses espècies de servers o moixeres (*Sorbus ària*, *S. torminalis*) i aurons (*Acer granatense*, *A. monspessulanum*). També resulta habitual la presència d'alguns arbustos propis de les vorades espinoses submediterrànies, com ara el corner (*Amelanchier ovalis*), la cornera tomentosa (*Cotoneaster tomentosus*), el cirerer de Santa Llúcia (*Prunus mahaleb*) o l'arç blanc (*Crataegus monogyna*). Ocupen principalment vessants d'ombria, ben sovint al peu de penyals, i fons de barranc, en situacions topogràfiques que afavorixen l'augment de la humitat i la reducció de la insolació, en ambients ecològicament molt pròxims als que ocupen els boscos del *Tilio-Acerion* (Hàbitat **9180**), amb els quals compartix també algunes espècies característiques.

**Distribució a la Comunitat Valenciana**

Les seues millors representacions estan a l'interior muntanyós de la província de Castelló (Tinença de Benifassà, Alt Maestrat, Penyagolosa i Serra del Toro, principalment) i a les altes serres del nord d'Alacant (Aitana, Serrella, Bèrnia, Mariola i la Font Roja). La Teixera d'Agres, en la Serra de Mariola, és considerada com la millor representació d'estos boscos a la Comunitat Valenciana. Apareix també a la província de València, a la Puebla de San Miguel, les serres del Negrete i las Cabrillas i la Serra de la Safor, encara que de forma més puntual i relict.

Interpretació de l'hàbitat

La diferència amb el **9180** (Bosc de vessants, despreniments o barrancs de *Tilio-Acerion*) l'establix la dominància de teixos en el **9580**. El teix no és un component habitual en les faciacions meridionals, xerotermòfiles (*Tilio-Acerion*) de **9180**, encara que puga aparèixer ocasionalment en algunes formacions. Al contrari, el til·ler sí que és un element característic de les teixedes d'òptim ibèric nord-oriental (**42.A751**), per això la seua presència en este hàbitat no ha de ser interpretada com una representació puntual de l'hàbitat **9180** quan en la formació dominen els teixos.

Tipus LPEHT relacionats

42.A75 Teixedes (*Taxus baccata*) ibèriques.

42.A751 Teixedes d'òptim ibèric nord-oriental, amb grèvol (*Ilex aquifolium*) o til·ler (*Tilia platyphyllos*).

42.A752 Teixedes setabenques amb auró (*Acer granatense*) i freixe de flor (*Fraxinus ornus*).

Annex. Correspondència amb altres tipologies d'hàbitats**EUNIS**

G3.975 Iberian yew woods.

G3.9751.ES Teixedes d'òptim ibèric nord-oriental, amb grèvol (*Ilex aquifolium*) o til·ler (*Tilia platyphyllos*).

G3.9752.ES Teixedes xativines amb auró (*Acer granatense*) i freixe de flor (*Fraxinus ornus*).

PAL. CLASS.

42.A75 Iberian yew woods.

42.A751.ES Teixedes d'òptim ibèric nord-oriental, amb grèvol (*Ilex aquifolium*) o til·ler (*Tilia platyphyllos*).

42.A752.ES Teixedes xativines amb auró (*Acer granatense*) i freixe de flor (*Fraxinus ornus*).



Tinença de Benifassà (Castelló)

Caracterització fisionòmica i ecològica

Es tracta d'agrupacions de teixos que, amb major o menor densitat, constitueixen formacions arbòries en el si de boscos mixtos en ambients submediterranis, o bé apareixen com a bosquets laxos, acompanyats per arbustos i arços caducifolis, en tarteres de muntanya o al peu de penyals ombrívols. Es caracteritzen florísticament per la freqüent presència d'altres arbres o arbustos d'òptim eurosiberià, com ara el grèvol (*Ilex aquifolium*), el til·ler (*Tilia platyphyllos*) o l'avellaner (*Corylus avellana*), als quals s'afegix sovint el ginebre de muntanya (*Juniperus communis*).

És la teixeda mediterrània ibèrica més pròxima a les formacions eurosiberianes de teix. Ocupa àrees d'ombrotipus subhúmit amb termoclima majoritàriament supramediterrani, encara que de vegades descendix al mesomediterrani o s'aproxima a l'oromediterrani.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Taxus baccata</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Ilex aquifolium</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Acer granatense</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Tilia platyphyllos</i>
Sector Valenciano-Tarraconense	<i>Corylus avellana</i>
Província MEDITERRÀNIA IBÈRICA CENTRAL	<i>Amelanchier ovalis</i>
Subprovíncia OROIBÈRICA	<i>Juniperus communis</i>
Sector Iberico-Maestratenc	<i>Helleborus foetidus</i>
	<i>Ononis aragonensis</i>
	<i>Hedera helix</i>

Estat de conservació, amenaces i gestió

En termes generals, els agents més significatius en la degradació d'estes teixedes són la pressió dels herbívors, tant del bestiar com dels herbívors silvestres, i els incendis forestals, especialment a la província de València. El teix, a més, era talat per a aprofitar la seua excel·lent fusta. Com a conseqüència d'estos factors, la principal amenaça actual per a este hàbitat és la fragmentació de les seues formacions.

A pesar de tot, hi ha regeneració natural de teix en algunes de les millors representacions castellenques de l'hàbitat, per la qual cosa la seua situació no és tan crítica com es va arribar a pensar. Programes de reforç poblacional de les teixedes més amenaçades han con-

tribuit també a millorar el seu estat de conservació a la Comunitat Valenciana. L'hàbitat està també inclòs en espais naturals protegits, LIC (Alt Maestrat, Tinença de Benifassà, Turmell i Vallivana, Alt Palància, la Puebla de San Miguel i la Sierra del Negrete), i en un gran nombre de microreserves de flora.

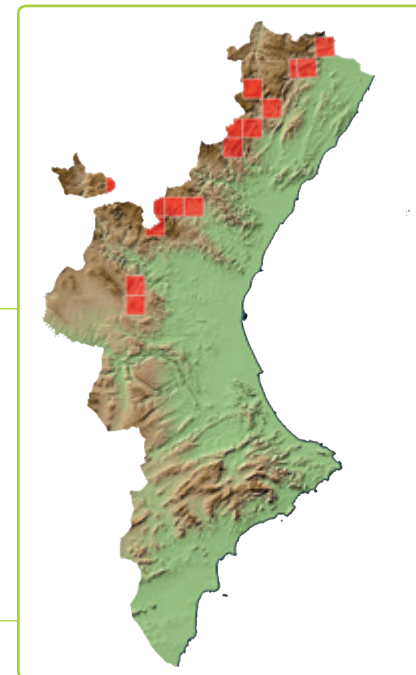
Unitats fitosociològiques relacionades

76.9.4. *Saniculo europaeae-Taxetum baccatae*
O. Bolòs 1967.

s.c. *Ononido aragonensis-Tilietum platyphylli* (Pitarch 2002) Pitarch, M.B. Crespo & Laguna in M.B. Crespo, Pitarch & Laguna 2008.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Al nostre territori ocupa les àrees septentrionals més humides i fresques, amb les seues millors representacions a l'interior de Castelló (Tinença de Benifassà, Alt Maestrat, Penyagolosa i Serra del Toro, principalment). Arriba de manera finícola a la província de València, al Racó d'Ademús, la Sierra del Negrete i la Sierra de las Cabrillas, i té ací el seu límit meridional de distribució a la Comunitat Valenciana.





Ares del Maestrat (Castelló)

Caracterització fisionòmica i ecològica

En les seues formes més típiques, corresponen a bosquets mixtos de carrasca (*Quercus ilex* ssp. *rotundifolia*), roure valencià (*Q. faginea*), auró (*Acer granatense*) i freixe de flor (*Fraxinus ornus*) amb una significativa presència de teixos, que ocupen ombries i peu de penyals en les altes serres del nord d'Alacant, arribant també al sud de la província de València. Estos bosquets submediterranis ben sovint han sigut degradats, i apareixen llavors xicotetes agrupacions de teixos, acompanyats per corners (*Amelanchier ovalis*) i arços blancs (*Crataegus monogyna*), en tarteres de muntanya i bases de penyals.

Ocupen àrees d'ombrotipus subhumit amb termoclima mesomediterrani i supramediterrani.

Biogeografia	Tàxons característics
Regió MEDITERRÀNIA	<i>Taxus baccata</i>
Subregió MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL	<i>Acer granatense</i>
Província CATALANO-PROVENÇAL-BALEAR	<i>Fraxinus ornus</i>
Subprovíncia VALENCIANA	<i>Sorbus aria</i>
Sector Setabenc	<i>Amelanchier ovalis</i>
	<i>Crataegus monogyna</i>
	<i>Daphne oleoides</i>
	<i>Solidago virgaurea</i>
	<i>Hedera helix</i>

Estat de conservació, amenaces i gestió

En termes generals, igual que en les teixedes d'òptim ibèric nord-oriental, els agents que més incidixen en la seua degradació són la pressió dels herbívors, tant del bestiar com dels herbívors silvestres, i els incendis forestals, com va ser el cas en la Teixera d'Agres. El teix, igualment, ha patit les tales per a aprofitar la seua excel·lent fusta. Com a conseqüència d'estos factors, la principal amenaça actual per a este hàbitat és la fragmentació de les seues poblacions.

La regeneració natural de les teixedes setabenques no pareix tan activa com s'ha observat en algunes teixedes septentrionals, per la qual cosa la seua situació és un poc més preocupant. S'han dut a terme experiències de reforç poblacional de les teixedes més amenaçades. L'hàbitat està també inclòs en espais naturals protegits, LIC (Aitana, Serrella i Puig Campa-

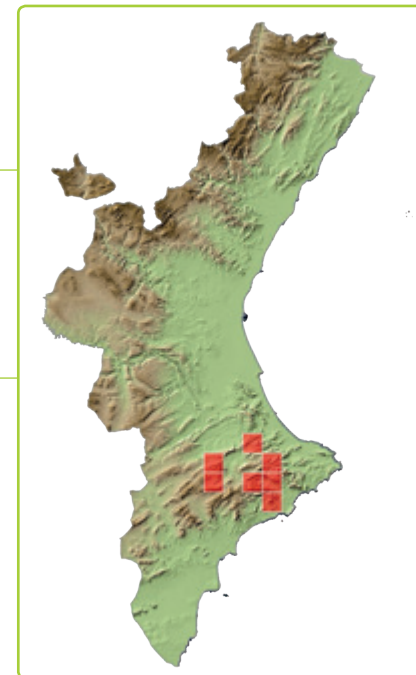
na i Serres de Mariola i el Carrascar de la Font Roja) i en un bon nombre de microreserves en estos espais.

Unitats fitosociològiques relacionades

76.10.11. *Fraxino orni-Aceretum granatensis*
Alcaraz, Solanas, Ríos & M.B. Crespo 2001.

Distribució a la Comunitat Valenciana

Es tracta d'un hàbitat característic de la Comunitat Valenciana, restringit al sector Setabenc. Les seues millors representacions estan en les altes serres alacantines (Aitana, Serrella, l'Aixortà, Bèrnia, Mariola i la Font Roja). Arriba de manera puntual a la província de València a l'ombria de la Serra de la Safor. La Teixera d'Agres, a la Serra de Mariola, és una magnífica representació d'este tipus de teixeda.





Confrides (Alacant)